

ГЛАСНИК ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА САНУ LX (1)

BULLETIN OF THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA LX (1)

UDC 39(05)

ISSN 0350-0861

INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY SASA

BULLETIN
OF THE INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY
LX
No. 1

Editor in chief:
Dragana Radojčić

International editorial board:

Radost Ivanova, Elephterios Alexakis, Peter Slavkovsky, Karl Kaser,
Gabriela Kilianova, Milica Bakić-Hayden, Ingrid Slavec-Gradišnik,
Marina Martynova, Fernando Diego Del Vecchio, Kjell Magnusson

Editorial board:

Gojko Subotić, Sofija Miloradović, Jelena Čvorović, Srđan Radović,
Aleksandra Pavićević, Lada Stevanović, Ildiko Erdei, Jelena Jovanović

The reviewers:

Vojislav Stanovčić, Dragana Rusalić, Milan Popadić, Ljupčo Risteski, Vesna
Marjanović, Predrag Piper, Maja Godina Golija, Ines Prica, Jovanka Radić, Milina
Ivanović Barišić, Mladena Prelić

Secretary:
Marija Đokić

Accepted for publication by the reference of academician Vojislav Stanovčić, at
meeting of the Department of Social Sciences SASA, April 10th 2012

BELGRADE 2012

ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ

ГЛАСНИК
ЕТНОГРАФСКОГ ИНСТИТУТА
LX
свеска 1

Главни и одговорни уредник:
Драгана Радојичић

Међународни уређивачки одбор:

Радост Иванова, Елефтериос Алексакис, Петер Славковски, Карл Касер,
Габриела Килианова, Милица Бакић-Хејден, Ингрид Славец-Градишник,
Марина Мартинова, Фернандо Диего Дел Векио, Шел Магнусон

Уређивачки одбор:

Гојко Суботић, Софија Милорадовић, Јелена Чворовић, Срђан Радовић,
Александра Павићевић, Лада Стевановић, Илдико Ердеи, Јелена Јовановић

Рецензентски тим:

Војислав Становчић, Драгана Русалић, Милан Попадић, Љупчо Ристески, Весна
Марјановић, Предраг Пипер, Маја Година Голија, Инес Прица, Јованка Радић,
Милина Ивановић Баришић, Младена Прелић

Секретар уредништва:
Марија Ђокић

Примљено на седници Одељења друштвених наука САНУ одржаној 10. априла 2012.
године, на основу реферата академика Војислава Становчића

БЕОГРАД 2012.

Издавач:
ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ САНУ
Кнез Михаилова 36/IV, Београд, тел. 011-2636-804
eisanu@ei.sanu.ac.rs
www.etno-institut.co.rs

Рецензент:
академик Војислав Становчић

Лектор:
Софија Милорадовић

Техничка припрема и штампа:
Академска издања, Београд

Тираж:
500 примерака

Штампање публикације финансирано је из средстава
Министарства просвете и науке Републике Србије

Часопис Гласник Етнографског института САНУ индексиран је у:
DOAJ (Directory of Open Access Journals); SCIndeks (Српски цитатни индекс);
Ulrich's Periodicals Directory.
The Bulletin of Institute of Ethnography SASA is indexed in: DOAJ (Directory of Open Access
Journals); SCIndeks (Srpski citatni indeks); Ulrich's Periodicals Directory.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

39(05)

Гласник Етнографског института = Bulletin of the Institute of Ethnography /
главни и одговорни уредник Драгана Радојичић. – Књ. 1, бр 1/2 (1952) –
Београд : Етнографски институт САНУ (Кнез Михаилова 36/IV), 1952 –
(Београд : Академска издања). – 24 cm

Годишње
ISSN 0350-0861 = Гласник Етнографског института
COBISS. SR-ID 15882242

Садржај Summary

Стевановић Светлана Васильевна, Чуева Екатерина Николаевна, <i>Особености концепта «Свобода» в русской рок-поэзии</i>	7
Svetlana Vasiljevna Stevanovich, Chuyeva Ekaterina Nikolaevna, <i>Features of the 'Freedom' Concept in Russian Rock Poetry</i>	13
Светлана Васильевна Стевановић, Екатерина Николаевна Чуева, <i>Особености концепта 'слобода' у руској рок поезији</i>	19
Ana Hofman, <i>Lepa Brena: Re/politization of Musical Memories on Yugoslavia</i>	21
Ана Хофман, <i>Лепа Брена: Реполитизација музичких успомена на Југославију</i>	32
Марта Стојић Митровић, <i>Светска економска криза као индикатор системске дискриминације миграната: пример мигрантских грађевинских радника у Словенији</i>	33
Marta Stojić Mitrović, <i>World Financial Crisis as an Indicator of a Systemic Discrimination of Migrants: Migrant Construction Workers in Slovenia</i>	41
Ивана С. Башић, Бранислав Пантовић, <i>Лого и семиоза (од иконичког знака до симбола у функцији презентације српске културе)</i>	49
Ivana S. Bašić, Branislav Pantović, <i>Logo and Semiosis (From an Icon Sign to the Serbian Culture Symbol)</i>	64
Jennie Morgan, <i>The Multisensory Museum</i>	65
Џени Морган, <i>Вишечулни музеји</i>	77
Никола Крстовић, <i>Занати: Где после музеја? Економузеји: изазов музејима (на отвореном) или „нова реалност“ у очувању културног наслеђа</i>	79
Nikola Krstović, <i>Handcrafts: Where After Museum? Economuseums: Chal- lenging the (Open Air) Museums or □New Reality□ in Cultural Her- itage Protection</i>	93
Мирјана Петровић-Савић, <i>Трудноћа у обичајима Рађевине</i>	107
Mirjana Petrović-Savić, <i>Pregnancy in Radjevina Customs</i>	119

Библиографија
Bibliography

Сунчица Глишић, Биљана Миленковић-Вуковић, Јасна Чанковић,
Библиографија радова о традиционалној култури, фолклору и
популарној култури у Зборнику Етнографског института
САНУ (1–25) 121

Научна критика и полемика
Discussion and Polemics

Милеса Стефановић-Бановић, *Искусство смрти у савременом друштву у*
Србији, у периоду 19–21. века 143

Јована Диковић, *Нове перспективе у антропологији: научна*
фантастика и фантази као средства антрополошког
промишљања Другог 145

Марина Спасојевић, *Софија Милорадовић, Музички жаргон младих и*
молодежњий музикалњий сленг. Компаративни поглед 149

Марта Стојић Митровић, *Profantová Zuzana a kolektív: Hodnota zmeny –*
zmena hodnoty. Demarkačný rok 1989. 153

Упутство за припрему рада за штампање у Гласнику Етнографског
института САНУ 157

Instructions for publication in the Bulletin of the Institute of Ethnography
SASA 164

**Profantová, Zuzana a kolektív:
Hodnota zmeny – zmena hodnoty.**

Demarkačný rok 1989. Bratislava: Ústav etnológie SAV, Národopisná spoločnosť pri SAV, 2009. (Value of Change – Change of Value. The Demarcation Year 1989. Bratislava: Institute of Ethnology SAV, Ethnological Society in SAV, 2009.)

Публикација „Вредност промене – промена вредности. Преломна 1989. година,“ аутора Зузане Профантове и других резултат је интердисциплинарног пројекта *Свакодневни наративи у контексту историјских прелома у Чешкој Републици и Словачкој после 1948, 1968, 1989. и 1993. године, из перспективе динамичног развоја вредности*, ВЕГА пројекат 2/6059/26 (2006–2009), чији је руководилац З. Профантова.

На почетку публикације представљена је политичка историја Словачке у периоду од 1945. године до данас. Историчар Јан Пешек у прилогу „1945. и 1989. у Чехословачкој и Словачкој: од краја рата, преко дугих година тоталитаризма, ка демократској револуцији“ описује начин успостављања и одржавања комунистичке власти у Словачкој, од 1945. године, када је Словачка ослобођена владавине нацистичке Немачке и пала у сферу совјетског утицаја, преко доласка комуниста на власт пучем из 1948, а затим преко попуштања комунистичке власти крајем 1960-их и њеног поновног јачања у тзв. периоду нормализације, почев од 1968. године, те поновног слабљења крајем 1980-их, све до коначног пада 1989. године. Политичка догађања у Словачкој након демократске револуције 1989, тј. обнову демократских институција, прелазак на тржишну економију и интензивну приватизацију почетком 1990-их, а затим и осамостаљење Словачке 1993. и њену интеграцију у ЕУ и НАТО 2004.

године, описао је историчар Милан Земко у прилогу „Развој ситуације у Словачкој између 1989. и 2009. године“.

Овакав политички контекст оставио је изразит печат и на друге аспекте живота у Словачкој. Тако, филолози Рене Билик – прилогом „Догађаји у литерарном животу у Словачкој између 1949. и 1989. године,“ Ивана Тараненкова – прилогом „Словачка књижевност после 1989.“, а Ерика Бртанова и Тимотеа Враблова – прилогом „Утицај идеологије на формирање језика у науци о књижевности“, бавећи се темама из области филологије, књижевне критике и књижевне историографије, истражују однос политике и књижевности. Рене Билик наглашава да су промене у књижевности следиле промене у друштву, али да тај однос никако није био једнообразан и једносмеран. Ивана Тараненкова говори о смањеној друштвеној улози књижевности и њеној комерцијализацији након 1989. године. Ерика Бртанова и Тимотеа Враблова проучавале су трансформацију научне ревије *Словачка књижевност*, од инструмента за пропагирање и учвршћивање политике комунистичке партије, до претежно аполитичне научне ревије почев од касних 80-их година прошлог века.

На ситуацију идентичну оној у словачкој књижевности наилази у позоришној уметности театролог Дагмар Подмакова, што је и описала у прилогу „Утицај политичко-социјалних промене

на на позоришну уметност. Сећања, чињенице и релације“.

Зузана Профантова, етнолог, у прилогу „Слобода и истина у новинарској свакодневици“ говори о утицају политике на новинарско извештавање и промени разлога за инструментализацију информација – од идеолошке пропагандне до комерцијалне.

Следећа четири прилога баве се грађевинарством и културом становања: архитекта Катарина Андрашиова у раду „Архитектура и архитектуре током социјализма и после 1989. године“, антрополог Хана Пеликанова, која се бави претежно усменом историјом, у раду „Становање – социјална сигурност и материјална потреба, Стамбена политика и нарације о стамбеној ситуацији у Чехословачкој пре и после 1989. године“, етнолог Зузана Бенушкова у раду „Петржалка некад и сад“ и антрополог Петра Шиндлер-Вистен, у раду „Викендашка супкултура током периода тзв. нормализације и после 1989.“. Док се Катарина Андрашиова фокусира на архитектуре које раде јавне зграде за велике инвеститоре, Хана Пеликанова истражује приватне грађевинске подухвате – изградњу сопствене куће. Зузана Бенушкова проучава део Братиславе настао у периоду комунизма да би се великом броју људи брзо и јефтино обезбедио кров над главом, а Петра Шиндлер-Вистен – улогу кућица за одмор за грађане Словачке.

Етнолог Моника Врзгулова у прилогу „Празновања и јавни градски простор“ посматра како су током тзв. периода нормализације и након 1989. године државни представници користили јавни простор и како су медији то интерпретирали.

Различити аспекти људског рада представљају тему следећа три прилога. Катарина Новакова, етнолог, у прилогу „Процеси трансформације у Сло-

вачкој и њихов одраз у аграрној култури“ прати утицај политике на аграрни сектор, са фокусом на промену симболичне вредности земље за земљораднике. Мирослав Ванек, историчар, у прилогу „Вредносне оријентације чланова радничке професије у аутобиографским наративима из периода тзв. нормализације“ истражује како су промене политичког система и начина пословања утицале на околности за послена фабричких радника. У прилогу „Социјалистичке радне бригаде. Феномен рада између реалности и формализма?“ етнолога Магдалене Парикове, описана је промена симболичне вредности људског рада кроз супротстављање најзначајнијих карактеристика функционисања радних бригада пре политичких промена са захтевима запослена након 1989. године.

Наталија Веселска, етнолог и историчар, у прилогу „Слобода и политички затвореници у Чехословачкој и Словачкој“ – на примеру лишавања слободе из политичких разлога – говори о паралелним системима вредности који су постојали током периода комунизма, као и о промени интерпретација значења слободе после 1989. године.

Ивица Бумова, етнолог и историчар, у прилогу „(Дис)континуитет вредности на примеру једне јеврејске породице (у контексту историјских прелома 1938/39, 1948, 1968. и 1989.)“ описује трансформацију од традиционалне јеврејске породице, преко адаптиране, до оне асимиловане, а кроз анализу динамике промена вредности које су придаване вери и етницитету.

Историчар Павел Мицке у прилогу „Преко границе јуче и данас или приказ путева и путовања пре и после 1989. у сећањима радника и чланова тзв. радничке интелигенције у Чехословачкој током 70-их и 80-их година XX века“ говори о околностима спро-

вођења и значењу датом путовањима током комунистичког режима.

Публикација је заокружена завршним разматрањима Зузане Профантове о феномену промене и значају

дијахроног истраживања свакодневице. На тај начин стиче се увид у начин на који политичке промене кроз трансформацију појединих вредности утичу на живот људи.

Марта Стојић Митровић